

WYNIKI WYBORÓW I REFERENDÓW NA ŚWIECIE

„Studia Wyborcze”, tom 33, 2022

DOI: <https://doi.org/10.26485/SW/2022/33/8>

WYNIKI WYBORÓW PREZYDENCKICH, PARLAMENTARNYCH I REFERENDÓW NA ŚWIECIE W OKRESIE OD 1 PAŹDZIERNIKA 2021 R. DO 31 MARCA 2022 R.

W okresie od 1 października 2021 r. do 31 marca 2022 r. na świecie zostało przeprowadzonych dwanaście bezpośrednich wyborów prezydenckich, osiemnaście wyborów parlamentarnych oraz sześć referendum ogólnokrajowych. Liczba wyborów prezydenckich, w stosunku do zestawienia za okres od 1 kwietnia 2021 r. do 30 września 2021 r. zmalała. Warto podkreślić, że analiza pytań referendalnych obecnego zestawienia wskazuje na niewielki spadek stosowania tej instytucji. Mimo wciąż trwającej pandemii koronawirusa¹, która wpłynęła w poprzednim okresie m.in. na wiele decyzji o odwołaniu wyborów czy referendum ogólnokrajowych, w omawianym okresie zaplanowane wybory się odbyły. W odniesieniu do zmian materii konstytucyjnej oraz spraw bezpośrednio dotyczących obywateli w omawianym czasie odbyły się referenda ogólnokrajowe: np. dwukrotnie w Konfederacji Szwajcarskiej (28 listopada 2021 r. i 13 lutego 2022 r.), gdzie przedmiotem były sprawy związane z: wprowadzeniem paszportów covidowych, polepszeniem warunków pracy oraz podwyższeniem płac pielęgniarek, zmianą wyboru sędziów federalnych, a także wprowadzeniem zakazu reklamowania wyrobów tytoniowych, wprowadzeniem całkowitego zakazu przeprowadzania eksperymentów i badań na zwierzętach czy wprowadzeniem ustawy o pakiecie środków na rzecz mediów; w Republice Chińskiej (18 grudnia 2021 r.), gdzie dotyczyło wznowienia budowy elektrowni jądrowej, wprowadzenia zakazu importu wieprzowiny; referendum konstytucyjne w Republice Białorusi (27 lutego 2022 r.), dotyczące wprowadzenia regulacji mających na celu wzmocnienie pozycji jednego z organów

¹ Światowa pandemia zakaźnej choroby COVID-19 wywoływanej przez koronawirusa SARS-CoV-2. Epidemia rozpoczęła się w grudniu 2019 r., a 11 marca 2020 r. została uznana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za pandemię.

władzy – Ogólnobiałoruskiego Zjazdu Ludowego; referendum konstytucyjne w Republice Serbii (16 stycznia 2022 r.), dotyczące zmian regulacji w zakresie sądownictwa.

Reasumując, należy wskazać, że choć w omawianym okresie liczba przeprowadzonych referendów zmalała w porównaniu z okresem analizowanym w poprzednim zestawieniu, to wciąż materia pytań referendalnych dotyczy szerokiego zakresu przedmiotowego, w tym po raz pierwszy kwestii związanych ze skutkami pandemii zakaźnej choroby COVID-19, inwazyjnej lub nieinwazyjnej formy wykorzystywania zwierząt w badaniach naukowych, a ponadto spraw społecznych, dotyczących bezpośrednio obywateli i mających wpływ na ich życie codzienne.

W przypadku państw, w których w omawianym okresie odbyło się referendum, należy zauważyć pewną rysującą się, moim zdaniem, prawidłowość, a mianowicie sięganie do tej instytucji nie tylko w Konfederacji Szwajcarskiej (gdzie jest ona stałym elementem demokracji bezpośredniej), ale również w innych krajach, w których dotąd nie była stosowana bądź jest wykorzystywana stosunkowo rzadko. Jako przykład można tu wskazać Republikę Białorusi czy Republikę Serbii, w których przedmiotem referendów były problemy odnoszące się do wprowadzenia nowych regulacji konstytucyjnych. Pozwala to stwierdzić, że zaangażowanie społeczeństwa w kształtowanie decyzji w sprawach istotnych dla funkcjonowania państwa i jego obywateli jest widoczne. Jeżeli chodzi o partycypację wyborczą obywateli, była ona różna i wahała się od 30,65% (Republika Serbii) do 85,66% (Wschodnia Republika Urugwaju) i 78,63% (Republika Białorusi).

W przypadku wyborów prezydenckich na uwagę zasługują wybory w Republice Bułgarii (14 listopada 2021 r. – I tura, 21 listopada 2021 r. – II tura). Urzędujący prezydent Rumen Radew pokonał rektora Uniwersytetu Sofijskiego Anastasa Gerdżikowa, uzyskując 66,72% głosów, przy 31,8% głosów konkurenta. Frekwencja wyniosła: w I turze 38,64%, a w II turze 33,65%. Warto zauważyć, że przeprowadzone wybory były już czwartymi, jakie odbyły się w Republice Bułgarii w ciągu ostatnich ośmiu miesięcy.

Dużo emocji wzbudziły też wybory prezydenckie w Republice Włoskiej (24–29 stycznia 2022 r.). W ich wyniku dopiero w VIII turze, w ramach partyjnego kompromisu, na drugą kadencję na urząd prezydenta Republiki Włoskiej został wybrany Sergio Mattarella. VIII tura odbyła się w dniu 29 stycznia 2022 r., było w niej upoważnionych do głosowania 1009 wyborców, a głosujących 983. Bezwzględna większość wszystkich uprawnionych do głosowania wyniosła 505.

W przypadku wyborów parlamentarnych na szczególną uwagę zasługują wybory w Republice Czeskiej do Izby Poselskiej, które odbyły się 8–9 października

2021 r. Frekwencja wyniosła 65,39% i była to najwyższa od 1998 r. frekwencja wyborcza, co stanowiło ponad 4-procentowy wzrost w porównaniu z wyborami z 2017 r., kiedy oddano o blisko 320 tys. głosów mniej².

Warto również wspomnieć o wyborach przeprowadzonych w Republice Portugalii w dniu 31 stycznia 2022 r., podczas których w systemie proporcjonalnym wybrano 230 deputowanych do Zgromadzenia Republiki XV kadencji. Zwycięstwo odniosła i uzyskała bezwzględną większość w parlamencie centrolewicowa Partia Socjalistyczna (Partido Socialista) dotychczasowego premiera António Costy³. Frekwencja w tych wyborach wyniosła 51,5%.

Magdalena Wrzalik

² Instytut Europy Środkowej, *Wybory parlamentarne w Republice Czeskiej: zaskoczenie i niepewność*, <https://ies.lublin.pl/komentarze/wybory-parlamentarne-w-republice-czeskiej-zaskoczenie-i-niepewnosci/> (dostęp 31.03.2022).

³ A. Zygiel, M. Partyła, *Portugalia: Partia Socjalistyczna wygrywa wybory parlamentarne*, https://www.rmfm24.pl/fakty/swiat/news-portugalia-partia-socjalistyczna-wygrywa-wybory-parlamentarne,nId,5801908#crp_state=1 (dostęp 31.03.2022).

WYBORY PREZYDENCKIE				
Data	Państwo	Wynik		Frekwencja (w %)
		Zwycięzca	Poparcie	
24.10.2021 r.	Republika Uzbekistanu	Shavkat Mirziyoyev O‘zbekiston Liberal Demokratik Partiyasi, O‘zLiDeP Uzbekistan Liberal Democratic Party	80,31%	80,42
7.11.2021 r.	Republika Nikaragui	Daniel Ortega Frente Sandinista de Liberación Nacional, FSLN Sandinista National Liberation Front	75,87%	65,26
14.11.2021 r. (I tura) 21.11.2021 r. (II tura)	Republika Bułgarii	Rumen Radew niezależny	66,72%	38,64 (I tura) 33,65 (II tura)
28.11.2021 r.	Republika Hondurasu	Xiomara Castro Libertad y Refundación Liberty and Refoundation	51,12%	69,09
4.12.2021 r.	Gambia	Adama Barrow National People’s Party	53,23%	89,34
21.11.2021 r. (I tura) 19.12.2021 r. (II tura)	Republika Chile	Gabriel Boric Convergencia Social, CS Social Convergence	55,87%	47,33 (I tura) 55,64 (II tura)
24–29.01.2022 r.	Republika Włoska⁴	Sergio Mattarella⁵ Partito Democratico, PD	759 głosów (VIII tura)	VIII tura Upoważnionych: 1009 Obecnych: 983 Głosujących: 983

⁴ Zgodnie z włoską konstytucją wybory przeprowadzane są w głosowaniu tajnym, z udziałem 630 deputowanych, 315 senatorów, senatorów dożywotnich (w dacie tych wyborów w Senacie zasiadało 6 senatorów dożywotnich) oraz 58 przedstawicieli regionalnych.

⁵ W pierwszych trzech turach głosowania do wyboru prezydenta wymagana była większość 2/3 wszystkich uprawnionych do głosowania (673 z 1009 wyborców), od czwartego głosowania wymagana była bezwzględna większość (minimum 505 głosów z 1009).

13.02.2022 r.	Republika Federalna Niemiec⁶	Frank-Walter Steinmeier Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD ⁷	1045 głosów ⁸	brak danych
3.03.2022 r. ⁹	Republika Armenii	Wahagn Chaczaturian niezależny ¹⁰	71 głosów ¹¹	brak danych
9.03.2022 r.	Republika Korei	Yoon Suk-yeol People Power Party	48,56%	77,1%
12.03.2022 r.	Republika Turkmenistanu	Serdar Berdimuhamedow Türkmenistanyň Demokratik Partýasy ang. Democratic Party of Turkmenistan	72,97%	97,9%
19.03.2022 r. (I tura) 19.04.2022 r. (II tura)	Demokratyczna Republika Timoru Wschodniego	José Ramos-Horta Congresso Nacional de Reconstrução de Timor, CNRT ang. National Congress for Timorese Reconstruction	45,86%	brak danych

⁶ Prezydenta wybiera Zgromadzenie Federalne, złożone po połowie z członków Bundestagu i przedstawicieli parlamentów regionalnych. Zgodnie z art. 54 Konstytucji Niemiec prezydentem zostaje osoba, która uzyskała bezwzględną większość głosów (50% ogólnej liczby członków Zgromadzenia Federalnego plus jeden głos) w dwóch pierwszych turach głosowania lub zwykłą większość w III turze.

⁷ Wybrany powtórnie na Prezydenta Niemiec.

⁸ W głosowaniu brało udział 1225 elektorów, głosowanie zakończyło się w I turze.

⁹ 23.01.2022 r. prezydent Armen Sarkisjan zrezygnował z funkcji ze względu na „brak wpływu na politykę”.

¹⁰ Przewodniczący Zgromadzenia Narodowego Armenii Alen Simonian przejął obowiązki prezydenta do czasu przeprowadzenia nowych wyborów. Wahagn Chaczaturian, były burmistrz Erywania i dotychczasowy minister przemysłu zaawansowanych technologii, został wskazany na kandydata przez rządzącą partię Kontrakt Obywatelski.

¹¹ Uzyskał on 71 głosów na 131 członków Zgromadzenia Narodowego, spośród których 36 nie wzięło udziału w wyborach.

WYBORY PARLAMENTARNE					
Data	Państwo	Wynik			Frekwencja (w %)
		Zwycięzca	Poparcie (w %)	Mandaty	
2.10.2021 r.	Państwo Katar <i>Majlis as-Shura</i> Consultative Assembly Zgromadzenie Doradcze 30 z 45 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> Independents Niezależni 	–	30	63,5
8–9.10.2021 r.	Republika Czeska <i>Poslanecká sněmovna</i> <i>Parlamentu České republiky</i> Izba Poselska Chamber of Deputies 200 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> ANO2011 Občanská demokratická strana, ODS Civic Democratic Party Česká pirátská strana Czech Pirate Party or Pirates Svoboda a přímá demokracie, SPD Freedom and Direct Democracy Komunistická strana Čech a Moravy, KSČM Communist Party of Bohemia and Moravia Česká strana sociálně demokratická, ČSSD Czech Social Democratic Party KDU-ČSL Křesťanská a demokratická unie –Československá strana lidová Christian and Democratic Union – Czechoslovak People’s Party TOP 09 Tradice Odpovědnost Prosperita ‘Tradition Responsibility Prosperity’) Starostové a nezávislí, STAN Mayors and Independents 	29,6 11,3 10,8 10,6 7,8 7,3 5,8 5,3 5,2	78 25 22 22 15 15 10 7 6	65,39
10.10.2021 r.	Republika Iraku <i>Majlis an-Nuwwāb</i> <i>al-Irāqīyy</i> Rada Reprezentantów Council of Representatives 329 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> Sadrism Movement Progress Party State of Law KDP Fatah Kurdistani Coalition Azem Alliance 	10,00 7,20 5,67 8,83 5,23 4,16 4,76	73 37 33 31 17 17 14	41

31.10.2021 r.	Japonia <i>Shūgiin</i> Izba Reprezentantów House of Representatives 465 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Liberal Democratic • Constitutional Democratic • Innovation • Komeito • Democratic for the People • Communist • Reiwa Shinsengumi • Social Democratic 	34,66 20,00 14,01 12,38 4,51 7,25 3,86 1,77	259 96 41 32 11 10 3 1	55,93
7.11.2021 r.	Republika Nikaragui <i>Asamblea Nacional</i> Zgromadzenie Narodowe National Assembly 91 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Frente Sandinista de Liberación Nacional, FSLN Sandinista National Liberation Front • Constitutionalist Liberal Party Partido Liberal Constitucionalista, PLC 	74,17 9,45	75 9	65,27
14.11.2021 r.	Republika Argentyńska <i>Cámara de Diputados de la Nación</i> Izba Deputowanych Chamber of Deputies 127 z 257 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Together for Change • Everyone's Front 	42,13 34,17	61 50	71,39
14.11.2021 r.	Republika Argentyńska <i>Senado de la Nación</i> Senat Senate 24 z 72 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Together for Change • Everyone's Front 	46,88 28,12	14 9	70,83
14.11.2021 r.	Republika Bułgarii <i>Narodno sabranie</i> National Assembly Zgromadzenie Narodowe 240 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Prodalzhavame promyanata, PP We Continue the Change • GERB–SDS Sayuz na demokratichnite sili, ЦДЦ / SDS • Dvizhenie za prava i svobodi, DPS Movement for Rights and Freedoms • Koalitsiya za Bŭlgariya BSP for Bulgaria • Ima takav narod, abbreviated ITN There Is Such a People • Demokraticzna Bŭlgariya, DB Democratic Bulgaria • Vazrazhdane Revival 	25,32 22,44 12,83 10,07 9,39 6,28 4,80	67 59 34 26 25 16 13	38,43

18.11.2021 r.	Królestwo Tonga <i>Fale Alea</i> Zgromadzenie Legislacyjne Tonga Legislative Assembly of Tonga 17 z 26 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Democratic Party of the Friendly Islands • Tonga People's Party • Independents Niezależni 	brak danych	3 1 13	62,92
21.11.2021 r.	Republika Chile <i>Cámara de Diputadas y Diputados</i> Izba Deputowanych Chamber of Deputies 155 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Chile Podemos Más • Apruebo Dignidad • Nuevo Pacto Social, NPS • Christian Social Front • Party of the People • Dignidad Ahora • Green • United Independents • Independents Niezależni 	25,43 20,94 17,16 11,18 8,45 5,10 4,83 2,96 1,44	53 37 37 15 6 3 2 1 1	46,95
21.11.2021 r.	Republika Chile <i>Senado de la República de Chile</i> Senat Senate of the Republic of Chile 27 z 50 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Chile Podemos Más • Apruebo Dignidad • NPS • Christian Social Front • Independents Niezależni 	27,86 19,58 15,59 8,62 9,31	24 5 18 1 2	34,06
28.11.2021 r.	Republika Hondurasu <i>Congreso Nacional</i> Kongres Narodowy National Congress 128 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Liberty and Refoundation • National Party • Savior Party of Honduras • Liberal Party • Christian Democratic Party • Anti-Corruption Party 	40,23 30,18 12,73 11,14 0,96 0,79	50 44 10 22 1 1	69,09

28.11.2021 r.	Republika Kirgiska <i>Verkhovny Sovet</i> Rada Najwyższa Supreme Council 90 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Ata-Jurt Kyrgyzstan • Ishenim • Yntymak • Alliance • Butun Kyrgyzstan • Yiman Nuru • Social Democrats • Veterans of Afghan • Independents • Niezależni 	17,30 13,63 10,99 8,34 7,04 6,15 3,18 brak danych brak danych	15 12 9 7 6 5 1 1 32	34,67
19.12.2021 r.	Specjalny Region Administracyjny Hongkong Chińskiej Republiki Ludowej Rada Legislacyjna Specjalnego Regionu Administracyjnego Hongkongu (LegCo) Legislative Council of the Hong Kong Special Administrative Region 90 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • DAB • FTU • BPA • NPP • Liberal • FEW • FLU • inne • Independents • Niezależni • Third Side 	51,43 14,53 brak danych 11,35 brak danych brak danych brak danych brak danych 4,96 0,31	19 8 7 5 4 2 2 5 37 1	30,20
23.01.2022 r.	Turecka Republika Cypru Północnego <i>Cumhuriyet Meclisi</i> Zgromadzenie Republiki Assembly of the Republic 50 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • National Unity Party, UBP • Republican Turkish Party, CTP • Democratic Party, DP • People's Party, HP • Rebirth Party, YDP 	39,54 32,04 7,41 6,68 6,39	24 18 3 3 2	57,62
31.01.2022 r.	Republika Portugalska <i>Assembleia da República</i> Zgromadzenie Republiki Assembly of the Republic 230 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Socialist, PS • Social Democratic • CHEGA • Liberal Initiative • Left Bloc • Unitary Democratic Coalition • Inne 	52,17 31,30 5,22 3,58 2,17 2,61 Specjalny Region	120 72 12 8 5 6 7	51,5

6.02.2022 r.	Republika Kostaryki <i>Asamblea Legislativa</i> Zgromadzenie Ustawodawcze Kostaryki Legislative Assembly 57 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • National Liberation Party • Social Democratic Progress Party • Social Christian Unity Party • New Republic Party • Liberal Progressive Party • Broad Front 	24,82 15,04 11,41 10,07 9,06 8,33	19 10 9 7 6 6	60,65
13.03.2022 r.	Republika Kolumbii <i>Cámara de Representantes</i> Izba Reprezentantów House of Representatives 172 mandaty	<ul style="list-style-type: none"> • Historic Pact • Liberal • Conservative • Democratic Center • Party of the U • Radical Change • Green Alliance • Others parties • Others 	16,78 14,27 12,57 9,87 8,74 8,52 6,73 brak danych brak danych	27 32 25 16 15 16 11 24 22	45,15
13.03.2022 r.	Republika Kolumbii <i>Senado de la República de Colombia</i> Senat Senate of the Republic of Colombia 108 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Historic Pact • Conservative • Liberal • Hope Center–Green Alliance • Democratic Center • Radical Change • Party of the U • MIRA 	14,15 13,60 12,74 12,02 11,85 9,89 9,25 3,63	20 16 14 14 14 11 10 4	45,15
26.03.2022 r.	Republika Malty <i>Il-Parlament ta' Malta</i> Parlament Parliament House of Representatives 67 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Labour Party (Partit Laburista) • Nationalist Party (Partit Nazzjonalista) 	55,11 41,74	38 29	85,63

REFERENDA OGÓLNOKRAJOWE					
Data	Państwo	Przedmiot rozstrzygnięcia	Wynik (w %)		Frekwencja (w %)
			za	przeciw	
28.11.2021 r.	Konfederacja Szwajcarska	Czy jesteś za wprowadzeniem tzw. <i>Für eine starke Pflege (Pflegeinitiative)</i> mającej na celu poprawę warunków pracy pielęgniarek oraz za podwyższeniem im płac?	68,98	39,02	65,30
		Czy jesteś za zmianą sposobu wyboru sędziów federalnych, którzy mieliby być wybierani przez parlament lub specjalną komisję ekspercką?	31,93	68,07 ¹²	64,67
		Czy jesteś za wprowadzeniem tzw. paszportów covidowych?	62,01	37,99	65,72
18.12.2021 r.	Republika Chińska	Czy jesteś za wznowieniem budowy czwartej elektrowni jądrowej?	47,16	52,84	41 ¹³
		Czy jesteś za zakazem importu wieprzowiny zawierającej raktopaminę?	48,79	51,21	
		Czy jesteś za przeprowadzeniem referendum wraz z wyborami ogólnokrajowymi?	48,96	51,04	
		Czy jesteś za utrzymaniem trzeciego terminalu ciekłego gazu ziemnego w Taoyuan z dala od raf glonów?	48,37	51,63	
16.01.2022 r.	Republika Serbii	Czy jesteś za zmianą konstytucji? ¹⁴	60,24	39,76	30,65
13.02.2022 r.	Konfederacja Szwajcarska	Czy jesteś za wprowadzeniem zakazu reklamowania wyrobów tytoniowych ¹⁵ ?	56,61	43,39	44,23
		Czy jesteś za wprowadzeniem całkowitego zakazu przeprowadzania eksperymentów i badań na zwierzętach?	20,92	79,08	
		Czy jesteś za wprowadzeniem ustawy o pakiecie środków na rzecz mediów (tzw. <i>Bundesgesetz über ein Massnahmenpaket zugunsten der Medien</i>) ¹⁶ ?	45,44	54,56	
		Czy jesteś za nowelizacją ustawy federalnej o opłatach skarbowych? ¹⁷	37,33	62,67	

¹² Propozycja odrzucona.

¹³ Wszystkie cztery propozycje zostały odrzucone.

¹⁴ Zmiana ta dotyczyła regulacji odnośnie do sądownictwa.

¹⁵ Tylko ten wynik głosowania stał się wiążący, a więc powinien zostać wprowadzony w życie. Aprobatę dla tego projektu wykazali wszyscy biorący udział w głosowaniu obywatele (w większości z 26 szwajcarskich kantonów).

¹⁶ Pakiet o wartości 151 mln franków szwajcarskich miał pomóc lokalnym gazetom i stacjom radiowym oraz telewizyjnym, które są coraz częściej zamykane, ponieważ przychody z reklam trafiają do międzynarodowych firm internetowych.

¹⁷ Nowelizacja zawierała m.in. zniesienie podatku emisyjnego (tzw. *Emissionsabgabe*) oraz 1% podatku od kapitału płaconego przez spółki od nowego kapitału własnego.

27.02.2022 r.	Republika Białorusi	Czy jesteś za zmianą i uzupełnieniem Konstytucji Republiki Białorusi? ¹⁸	86,64	13,36	78,63
27.03.2022 r.	Wschodnia Republika Urugwaju	Czy jesteś za przyjęciem ustawy nr 19 889 z dnia 9 lipca 2020 r.?	48,82	48,89	85,66

Źródła (dostęp 31.03.2022)

https://en.wikipedia.org/wiki/2022_national_electoral_calendar

www.ark.ac.uk/elections

www.bbc.co.uk

www.cnn.com

www.electionguide.org

www.electionworld.org

www.electoralgeography.com/

www.e-polityka.pl

¹⁸ Według zaprezentowanego projektu jednym z głównych organów władzy na Białorusi ma się stać Ogólnobiałoruski Zjazd Ludowy. Do jego zadań należałoby m.in.: zatwierdzanie co 5 lat kierunków polityki wewnętrznej i zagranicznej oraz doktryny wojskowej państwa, decydowanie o każdym wysłaniu białoruskich wojsk za granicę, uznawanie lub nieuznawanie ważności wyborów, wprowadzanie stanu wyjątkowego czy wybieranie sędziów Sądu Konstytucyjnego, a także byłby władny odsuwać od władzy prezydenta, jeśli ten łamałby konstytucję, dopuścił się zdrady stanu lub innego poważnego przestępstwa. Ponadto nowe regulacje gwarantowałyby byłym prezydentom faktyczną nietykalność, czyli nie byłoby możliwości pociągnięcia ich po złożeniu urzędu do żadnej odpowiedzialności za to, co zrobili, sprawując go. Regulacja ta mogłaby być stosowana jedynie do Prezydenta pełniącego funkcję w czasie referendum, gdyż wcześniej głową niepodległego białoruskiego państwa był Przewodniczący Rady Najwyższej.